

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ІНВЕСТИЦІЙНА РОЛЬ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ

©2025 ОРИЩИН Т. М.

УДК 336.02:336.71
JEL: G10; G20; O16

Орищин Т. М. Формування фінансового механізму сталого розвитку: інвестиційна роль фінансових посередників

Фінансовий механізм є сукупністю чутливих до поточних змін в економіці та соціальній сфері складових елементів та вагомим інструментом реалізації фінансової політики держави. Регулювання соціально-економічних процесів і формування ефективних взаємозв'язків між галузями економіки, територіями та соціальними групами, які б забезпечували максимальні результати функціонування національної економіки, є пріоритетними напрямками розвитку. Системне дослідження фінансового механізму сталого розвитку як економічної категорії вимагає врахування її взаємозв'язку з еволюцією категорії «сталий розвиток». Шлях до сталого розвитку передбачає гармонізацію продуктивних сил, збереження та поступове відновлення природного середовища для задоволення потреб усіх членів суспільства, забезпечення рівноваги між потенціалом природи та зростаючими потребами людей. Досягнення цілей сталого розвитку визначається фінансовою політикою держави, заходи якої спрямовані на розвиток економіки з урахуванням екологічної безпеки та високої якості довкілля. В основі реалізації цих заходів знаходиться фінансовий механізм, склад і структура якого визначаються економічним розвитком, структурою власності, національно-історичними особливостями, а ефективність функціонування у вирішенні завдань сталого розвитку визначається взаємодією з фінансовими посередниками. Забезпечення відповідності фінансового механізму цілям і принципам сталого розвитку продиктоване вимогами часу. Фінансовий механізм і його окремі елементи поєднуються з особистими та суспільними інтересами громадян, що створює передумови для забезпечення їхніх потреб при високій якості природного середовища та раціональному споживанні всіх видів ресурсів. У контексті вирішення цієї проблеми особливо актуальним є подальший розвиток фінансового ринку України на основі вдосконалення нормативно-правових механізмів його функціонування; інформування про фінансовий стан учасників; моніторингу з боку держави та її спеціалізованих інституцій; посилення ролі фінансового посередництва; впровадження нових, більш привабливих і прогресивних видів послуг; приведення вітчизняного фінансового ринку у відповідність до світових стандартів.

Ключові слова: фінансова політика, фінансовий механізм, сталий розвиток, фінансовий ринок, фінансове посередництво.

Бібл.: 10.

Орищин Тетяна Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу (вул. Карпатська, 15, Івано-Франківськ, 76019, Україна)

E-mail: oryshchyn.t@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2693-8094>

UDC 336.02:336.71
JEL: G10; G20; O16

Oryshchyn T. M. Formation of the Financial Mechanism for Sustainable Development: The Investment Role of Financial Intermediaries

The financial mechanism is a combination of elements sensitive to current changes in the economy and social sphere, and a significant tool for implementing the state's financial policy. Regulating socioeconomic processes and forming effective relationships between sectors of the economy, territories, and social groups to ensure maximum results in the functioning of the national economy are priority areas for development. A systemic study of the financial mechanism of sustainable development as an economic category requires consideration of its relationship with the evolution of the category of «sustainable development». The path to sustainable development involves harmonizing productive forces, preserving and gradually restoring the natural environment to meet the needs of all members of society, and ensuring a balance between nature's potential and the growing needs of people. The achievement of sustainable development goals is determined by the financial policy of the State, which is aimed at developing the economy with consideration for environmental safety and high environmental quality. The implementation of these measures is based on a financial mechanism, the composition and structure of which are defined by economic development, ownership structure, and national-historical characteristics, while the effectiveness of its functioning in addressing sustainable development challenges is influenced by interaction with financial intermediaries. Ensuring the correspondence of the financial mechanism to the goals and principles of sustainable development is dictated by the demands of the time. The financial mechanism and its individual elements are aligned with the personal and public interests of citizens, creating the conditions for meeting their needs while ensuring high quality of the natural environment and the rational consumption of all types of resources. In the context of solving this problem, the further development of Ukraine's financial market is particularly relevant based on the enhancement of regulatory mechanisms for its functioning; informing about the financial status of participants; monitoring by the State and its specialized institutions; strengthening the role of financial intermediation; introducing new, more attractive and progressive types of services; bringing the domestic financial market in line with global standards.

Keywords: financial policy, financial mechanism, sustainable development, financial market, financial intermediation.

Bibl.: 10.

Oryshchyn Tetiana M. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Taxation, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (15 Karpatska Str., Ivano-Frankivsk, 76019, Ukraine)

E-mail: oryshchyn.t@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2693-8094>

Останні десятиріччя засвідчили впевнений рух цивілізації до формування глобальної економіки сталого розвитку, хоча темпи та масштаби цього руху не були надто швидкими чи оптимістичними. Сьогодення викликає ще більше занепокоєння. Локальні військові конфлікти в різних регіонах світу, широкомасштабна російсько-українська війна, яка триває понад три роки, початок глобальної торговельної війни, руйнування міжнародної системи безпеки – все це змінює ставлення цивілізованого світу до свого майбутнього. У цьому контексті необхідно очікувати змін у ставленні до можливостей досягнення цілей сталого розвитку як у масштабах цивілізації, так і в рамках національних економік.

Фінансовий механізм використовується для регулювання соціальних та економічних процесів, забезпечення таких взаємозв'язків між галузями економіки, територіями та соціальними верствами населення, які б дозволили досягнути оптимальних результатів. Він формується відповідно до вимог фінансової стратегії, а його окремі елементи змінюються при вирішенні різноманітних тактичних завдань. Особливість фінансового механізму сталого розвитку передбачає чутливу реакцію всіх його складових елементів на динамічні перетворення в економіці та соціальній сфері.

Одним із таких ключових елементів фінансового механізму сталого розвитку є фінансові посередники, такі як банківські та небанківські фінансово-кредитні установи, оскільки через них реалізується практична складова політики сталого розвитку. Вони акумулюють та перерозподіляють фінансові ресурси інвесторів, спрямовуючи їх в пріоритетні інвестиційні проекти, сприяють упровадженню екологічних, соціальних та управлінських ESG-стандартів у бізнес-практики, знижують ризики та формують культуру відповідального інвестування.

Комплексне дослідження фінансового механізму сталого розвитку як системи встановлених державою форм і методів організації фінансових відносин відбувається у взаємозв'язку між сформованими, новими за змістовим наповненням, складовими фінансового механізму відповідно до вимог досягнення цілей сталого розвитку з тими його складовими, які традиційно мають непересічне значення в забезпеченні соціально-економічного розвитку країни. Такі дослідження проводились вітчизняними вченими, серед яких В. Базилевич, А. Баластрик, О. Василик [5], В. Дем'янишин, О. Кириленко, О. Ковалюк, М. Крупка, С. Мочерний, В. Федосов, С. Юрій та інші науковці. Іноземні науковці-економісти представлені широкою географією країн: Джеффри Сакс, Герман Дейлі (США),

Ніколас Стерн (Велика Британія), Амартія Сен (Індія/Велика Британія), Маріанна Мацукато (Італія).

Актуальність і необхідність вивчення фінансового посередництва обумовлені його значним впливом на розвиток національної економіки, що докладно висвітлено в роботах Т. Бороденко, А. Буряченко, М. Гапонюк [7], П. Рубанова [10], Н. Ткаченко, В. Фаріон, Я. Фаріон [9], С. Черкасової. Проте питання впливу фінансового посередництва на досягнення цілей сталого розвитку не досліджувались.

Однак відсутнє відповідне теоретичне підґрунтя для перегляду змісту тих чи інших складових фінансового механізму в контексті ефективного функціонування фінансових посередників, зокрема банків і страхових компаній як інституційних інвесторів. Більшість аспектів фінансового механізму сталого розвитку та його впливу на розвиток фінансового посередництва недостатньо досліджені у вітчизняній і зарубіжній економічній літературі також у контексті змін, які передбачають майбутнє членство України в Європейському Союзі, та тих змін, які очікують національну економіку та суспільні відносини в повоєнний період.

Для створення ефективної фінансової системи держави необхідно сформувати такий фінансовий механізм, який дозволив би повною мірою використовувати всі переваги ринкової економіки на шляху руху до економіки сталого розвитку. Щоб вирішити це завдання, необхідно дослідити складові елементи фінансового механізму в їх взаємозв'язку із сучасними викликами, зокрема у сфері фінансового посередництва, та визначити можливості їх оптимального застосування для успішного досягнення цілей сталого розвитку.

Фінансовий механізм сталого розвитку є достатньо складною за своєю структурою системою. Перелік і сутність складових фінансової системи об'єктивно пов'язані з різноманітністю фінансових відносин, що спричиняє велику кількість складових елементів у фінансовому механізмі. Це, своєю чергою, передбачає використання значної кількості методів, важелів та інструментів організації фінансових взаємозв'язків. Зважаючи на поєднання категорій «фінансовий механізм» і «сталий розвиток», необхідно розглядати сутність першої з цих категорій, звернувшись до витоків другої категорії.

Отже, дослідження сутності фінансового механізму сталого розвитку необхідно поєднати з вивченням етапів еволюції та сутності категорії «сталий розвиток». У 1992 р. на Конференції ООН з питань навколишнього середовища та розвитку в «Програмі дій. Порядок денний на ХХІ століття» було задекларовано ідеї та принципи сталого роз-

витку, які базуються на фундаментальному положенні: людина – невід’ємна складова природи, а її діяльність повинна здійснюватись у тісній гармонії з вимогами законів природи і підпорядковуватись цим вимогам. Принципами сталого розвитку визнані: збереження природного середовища, економічний і соціальний розвиток.

Концепція сталого розвитку, ставши новою парадигмою господарювання, об’єктивно підсумувала еволюцію традиційних уявлень щодо чинників економічного зростання та виокремила принципи заміни неперспективних моделей економічного розвитку. Сталий розвиток, як процес гармонізації продуктивних сил, спрямований в кінцевому варіанті на задоволення необхідних потреб суспільства шляхом досягнення рівноваги між потенціалом природи та життєвими потребами людей.

Цілі сталого розвитку визначаються як перелік життєво важливих кроків, кожен з яких необхідно зробити для виживання цивілізації:

- ✦ раціональне використання ресурсів та їх збереження для подальших поколінь шляхом скорочення обсягів промислового та інших галузей виробництва до оптимальних;
- ✦ досягнення передумов для життя в чистому середовищі, створивши високоякісне навколишнє середовище;
- ✦ відновлення та охорона біологічного та ландшафтного різноманіття;
- ✦ досягнення демографічної стабільності та збільшення тривалості життя;
- ✦ забезпечення економічного зростання, ефективного функціонування економіки та раціонального споживання всіх видів ресурсів.

Отже, сталий розвиток є складною системною проблемою, в основі якої чітко визначена суперечка між високою якістю навколишнього середовища, розвитком економіки та екологічною безпекою. Її вирішення вимагає зміни поведінки товаровиробників у напрямку відмови від застосування технологій і способів виробництва, які надмірно споживають ресурси і забруднюють довкілля.

Охорона навколишнього середовища, раціональне невиснажливе використання і відтворення природних ресурсів та виробнича діяльність, яка спрямована на одержання прибутків, протилежні за своєю природою, оскільки поліпшення екологічної ситуації призводить до зменшення доходів і зростання цін на товари та послуги. Тому для досягнення цілей сталого розвитку суб’єкти господарювання повинні усвідомити, що без досягнення екологічної безпеки не може бути тривалого економічного зростання. У стратегіях сталого

розвитку повинна бути чітко визначена соціальна спрямованість економічного розвитку з безумовною охороною ресурсної бази та навколишнього середовища [1, с. 245–247].

Необхідно зазначити, що, на жаль, поки що в Україні критерієм розвитку вважається будь-який приріст виробництва, домінує модель «ростоманії» над моделлю «природозберігаючого розвитку» [2]. Разом із тим, упровадження маловідходних, екологічно безпечних і ресурсозберігаючих технологій, запровадження екологічного менеджменту, реалізація низки заходів з декарбонізації економіки має стимулюватися державою. Тобто необхідна система законодавчих, економічних, фінансових і ринкових інструментів регулювання й управління, яка спрямована на захист і збереження природного середовища [1–3]. При цьому необхідно вдосконалити законодавчу базу згідно з міжнародними стандартами та вимогами щодо охорони навколишнього середовища та застосувати економічні інструменти для раціонального використання та відтворення природних ресурсів [1].

Отже, саме ці завдання мають визначати заходи фінансової політики і за допомогою ефективного фінансового механізму ставати реальністю.

Головне завдання фінансової політики держави – забезпечення реалізації тієї чи іншої державної програми необхідними фінансовими ресурсами. Відповідно, державна фінансова політика сприяє вирішенню таких стратегічних завдань:

- ✦ формування максимально можливого обсягу фінансових ресурсів, що надходять у розпорядження держави;
- ✦ забезпечення раціонального розподілу фінансових ресурсів між галузями і сферами економіки та регіонами;
- ✦ концентрація фінансових ресурсів на найважливіших напрямках економічного та соціального розвитку;
- ✦ створення ефективної системи управління фінансами держави та інших суб’єктів економічних відносин [4].

Головною метою фінансової політики є оптимальний розподіл внутрішнього валового продукту між галузями національної економіки, адміністративно-територіальними одиницями та соціальними групами населення. Відповідно до головної мети фінансової політики та для її реалізації необхідно керуватися загальними принципами фінансової політики, притаманними державам з ринковою економікою та розвинутими демократичними засадами, а саме:

- ✦ постійне сприяння розвитку виробництва, підтримання підприємницької активності та підвищення рівня зайнятості населення;

- ✦ пошук і постійне вдосконалення форм і методів мобілізації та використання фінансових ресурсів для забезпечення соціальних гарантій та інших загальних потреб громадян;
- ✦ забезпечення права людини на життя в умовах здорового довкілля шляхом впливу на основі фінансового механізму на раціональне використання природних ресурсів, заборону шкідливих технологій [5].

Отже, досягнення цілей сталого розвитку передбачає таку якість фінансової політики, заходи якої спрямовуються на забезпечення високої якості природного середовища та розвитку економіки на засадах екологічної безпеки. Фінансова політика держави нової якості може реалізовуватись за допомогою вдосконаленого фінансового механізму.

Створюючи фінансовий механізм сталого розвитку, потрібно намагатися забезпечити його відповідність цілям і принципам сталого розвитку та вимогам фінансової стратегії держави в різні часові періоди. Для цього фінансовий механізм і його окремі елементи мають поєднуватись із суспільними інтересами та особистими інтересами громадян при забезпеченні високої якості природного середовища та раціональному споживанні ресурсів. Також необхідно зважати на структуру фінансового механізму, яку формують різноманітні форми правового, фінансового, організаційного та інформаційного забезпечення, методи та інструменти фінансового регулювання, важелі, стимули та фінансові санкції, об'єднані у відповідні підсистеми.

Ця мета досягається шляхом формування та використання відповідних фондів грошових коштів. За умов воєнного стану, коли Україна за допомогою країн-партнерів відстоює своє право на незалежність у війні з РФ, їх формування та використання підпорядковане іншим правилам. Тому дуже важливо сьогодні правильно поєднувати елементи фінансового механізму для досягнення максимального ефекту від власних грошових коштів, які ми використовуємо на фінансування збройної відсічі ворогу, та тих ресурсів, які ми отримуємо від наших партнерів у вигляді матеріальної та фінансової допомоги, кредитів від міжнародних організацій, окремих країн і грантової допомоги [6]. Ось, власне, в цьому контексті на перший план виходить діяльність фінансових посередників, які забезпечують оптимальний взаємозв'язок між інвесторами та позичальниками.

У цьому контексті на особливу увагу щодо інвестиційних можливостей держави заслуговує вплив інституту фінансового посередництва, який займає чільне місце в її фінансовій системі. Ефек-

тивність функціонування фінансових посередників залежить від ситуації в реальному секторі економіки та у сфері фінансів держави. Ці сфери є ключовими з точки зору формування фінансового механізму сталого розвитку, адже в них створюються умови для досягнення цілей сталого розвитку. Участь фінансових посередників дозволяє мінімізувати фінансові ризики в процесі інвестування завдяки їхньому перерозподілу між кредиторами та позичальниками, значно знизити витрати на переміщення капіталів між ними за рахунок економії на масштабі. До фінансових посередників належать банківські та парабанківські фінансово-кредитні установи, а саме: банки, кредитні та інвестиційні установи, зокрема страхові компанії, інвестиційні фонди, пенсійні фонди, кредитні спілки тощо. Вони, як канал перерозподілу фінансових ресурсів, акумулюють тимчасово вільні кошти і спрямовують їх у продуктивні інвестиції.

Впродовж значного періоду часу банківські установи, як головні посередники на ринку, відігравали провідну роль серед фінансових посередників. Проте глобальні інноваційні процеси поступово змістили акценти на небанківські фінансово-кредитні установи, особливо на страхові компанії та кредитні спілки, які максимально відчували негативні наслідки фінансової кризи [7]. Цю тезу підтверджує аналіз розвитку фінансового посередництва як в Україні, так і за кордоном. Незважаючи на суттєве відставання в обсягах активів від комерційних банків, небанківські фінансові інститути можуть ефективно мобілізувати та перерозподіляти фінансові ресурси для потреб національної економіки, оскільки вони здатні надавати своїм клієнтам аналогічні послуги та забезпечувати більшу безпеку вкладів.

Останнім часом спостерігається зростання страхового бізнесу. Страхові компанії є ключовими суб'єктами фінансового ринку та входять до числа провідних інституційних посередників. Вони не тільки мінімізують економічні ризики та знижують ступінь невизначеності господарської діяльності, але й виконують інвестиційні функції. Їх діяльність сприяє консолідації заощаджень приватних інвесторів, підтримує рівновагу на ринку капіталів шляхом узгодження пропозиції та попиту на фінансові ресурси, а також перерозподіляє та знижує фінансові ризики між учасниками ринку. Крім того, завдяки професійному портфельному управлінню активами підвищується ліквідність фінансових вкладень. Роль страхових компаній як фінансових посередників полягає в спрямуванні капіталу до ефективних споживачів,

що дозволяє оптимально розміщувати ресурси суспільства, забезпечуючи при цьому захист майнових інтересів осіб і підтримання соціально-економічної стабільності в суспільстві [8, с. 432].

Інвестування через фінансових посередників становить непересічний інтерес для інвесторів, і серед головних чинників, що впливають на розвиток фінансового посередництва, є економія часу на реалізацію інвестиційного рішення, управління інвестиціями досвідченими фахівцями, зниження ризиків втрати грошей через неправильний вибір об'єктів інвестування. Однак, у разі інвестування через фінансових посередників, прямий контроль інвестора над бізнесом зникає. У більшості випадків – зникає можливість достовірно та вчасно дізнатися, куди саме інвестовані кошти. Наступною складністю є те, що частину прибутку у вигляді відсотків від загальної суми отримує посередник, що знижує ймовірність високої прибутковості такого інвестування. Крім того, диверсифікація позиціальників усереднює розмір прибутковості, що також зменшує очікування високої прибутковості. Певні труднощі створюють обмеження, накладені регуляторами для уникнення або зменшення ризикованих операцій інвестора та самого фінансового посередника. Впевненість у надійності фінансового посередника є необхідною і достатньою умовою інвестування [9].

Необхідно зазначити, що система спеціалізованих фінансових посередників має можливість надати власникам заощаджень більші вигоди, ніж просто можливість одержувати відсотки на капітал. Діяльність фінансових посередників має на меті, з одного боку, акумулювати розрізнений капітал домогосподарств та суб'єктів господарювання та перетворити його в потужні інвестиційні ресурси для розвитку національної економіки, а з іншого – задовольнити економічні та соціальні потреби споживачів, надаючи їм весь спектр фінансових послуг. Зростання ролі фінансових посередників, зокрема банків і небанківських установ, та розширення сфери їх послуг стають характерними рисами сучасного економічного розвитку та виявляються через складові фінансового механізму.

Усі фінансові посередники функціонують на єдиному грошовому ринку з одним і тим самим об'єктом – вільними грошовими коштами, однаково відчутно впливають на кон'юнктуру цього ринку, можуть не тільки конкурувати між собою, а й взаємодіяти у вирішенні багатьох економічних і фінансових завдань, спрямованих на досягнення цілей сталого розвитку [10].

У контексті сталого розвитку фінансові посередники займаються фінансуванням екологічно чистих технологій, інвестують у проекти з відновлюваної енергетики, підтримують соціально відповідальне підприємництво, стимулюючи довгострокові інвестиції, що відповідають ESG-стандартам. Вони є основою для оцінки відповідності діяльності суб'єкта господарювання принципам сталого розвитку в контексті екологічних, соціальних та управлінських аспектів. Отже, ці стандарти дозволять фінансовим посередникам приймати виважені рішення щодо майбутніх інвестицій.

Екологічна компонента стосується оцінювання впливу на довкілля викидів парникових газів, використання відновлювальних джерел енергії, управління відходами, споживання води та її повторне використання, екологічні ризики діяльності, наприклад ризик забруднення ґрунтів, повітря.

Соціальна компонента охоплює вплив суб'єктів господарювання на суспільство та суспільні відносини, зокрема на забезпечення заходів із захисту прав людини, з охорони праці та створення сприятливих умов праці, дотримання трудових прав, національної, гендерної, інклюзивної рівності та різноманітності, налагодження відповідальної співпраці з громадами на основі участі в соціальних ініціативах, партнерських відносин з постачальниками, дотримання етичних норм у ланцюгах поставок.

Компонента корпоративного управління передбачає забезпечення прозорості та ефективності процесу управління виробничо-господарською діяльністю суб'єктів господарювання. Основними критеріями оцінки відповідності якості корпоративного управління вимогам сталого розвитку є створення структури керівних органів на принципах незалежності та компетентності, дотримання етичних норм і стандартів кодексу поведінки, ефективна антикорупційна політика, відкритість і прозорість фінансової звітності, дотримання прав акціонерів.

Отже, забезпечення довгострокового сталого економічного зростання можливе за наявності досконалого та всебічно розвинутого фінансового сектора економіки, тому необхідно вжити заходи в напрямі модернізації системи фінансового посередництва.

Однією з передумов подальшого розвитку фінансового ринку є відновлення довіри до його учасників. У вирішенні цієї проблеми важливе місце належить нормативно-правовому, інформаційному та організаційному забезпеченню фінансового механізму, що передбачає вдосконалення чинної законодавчої бази для врегулювання правових механізмів функціонування фінансового ринку та їх моніторингу з боку державних спеціалізованих

органів, інформування домогосподарств і суб'єктів господарювання про фінансовий стан учасників фінансового ринку.

Теоретичне дослідження дозволило встановити взаємозв'язок між фінансовим механізмом сталого розвитку та фінансовим посередництвом на основі визначення цілей та принципів сталого розвитку, обґрунтувати необхідність оцінювання ефективності застосування фінансового посередництва в інвестиційній діяльності для досягнення завдань сталого розвитку в умовах проведення реформ щодо майбутнього членства України в Європейському Союзі та повоєнного відновлення національної економіки.

ВИСНОВКИ

Функціонування фінансів суспільства на різних етапах його розвитку істотно залежить від внутрішніх і зовнішніх умов функціонування національної економіки, які визначають форми організації фінансових відносин і впливають на обсяг внутрішнього валового продукту, який розподіляється за допомогою фінансів. Це також відображається на кількісному та якісному впливі фінансових відносин на соціально-економічні процеси розвитку суспільства. Сьогодні екстенсивні фактори не забезпечують позитивну динаміку розвитку ринкової економіки України, тому перевагу необхідно надавати інтенсивним чинникам.

Найважливішими завданнями сьогодення для вітчизняної економіки є її структурна перебудова з урахуванням потреб країни, що воює; забезпечення інтенсифікації виробництва; розвиток наукомістких виробництв і запровадження сучасних технологій, особливо в оборонних галузях; ліквідація непродуктивних витрат і втрат; активне поєднання ринкових і державних інструментів впливу на соціально-економічний розвиток; застосування якісних чинників для зростання та підвищення ефективності національної економіки.

Отже, формування фінансового механізму сталого розвитку України, як сукупності різних складових, у поєднанні з новими підходами до їхнього застосування, зокрема активізації ролі фінансового посередництва, забезпечить функціонування фінансової системи та реалізацію заasad фінансової політики держави, спрямованих на зростання економіки, добробуту громадян і забезпечення екологічної безпеки для досягнення завдань сталого розвитку. Дієвість такого механізму в поєднанні його елементів з діяльністю фінансових посередників виявиться в реалізації державою необхідних заходів і конкретних дій щодо мобілізації та використання фінансових ресурсів для досягнення цілей сталого розвитку.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Приходько М. М., Приходько М. М. (молодший) Управління природними ресурсами і природоохоронною діяльністю. Івано-Франківськ : Фоліант, 2004. 847 с.
2. Веклич О. О. Економічний механізм екологічного регулювання в Україні. Київ : Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів, 2003. 88 с.
3. Дубовіч І. А., Адамовський О. М., Василичин Х. Р. та ін. Екологічна економіка: інструмент реалізації концепції сталого розвитку. *Наукові праці Лісівничої академії наук України*. 2021. Вип. 23. С. 117–129. DOI: <https://doi.org/10.15421/412133>
4. Сидор І. П. Фінансова політика держави: теоретичні аспекти та практична реалізація в Україні. *Світ фінансів*. 2009. № 4. С. 44–53. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/382>
5. Теорія фінансів / за ред. О. Д. Василика. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 480 с.
6. Оришин Т. М. Теоретичні аспекти формування фінансового механізму сталого розвитку. *Усних і досягнення у науці*. 2024. № 5. С. 509–522. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-5\(5\)-509-522](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-5(5)-509-522)
7. Борошенко Т. М., Буряченко А. Є., Гапонюк М. А. Діяльність небанківських фінансових установ на ринку фінансових послуг. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-4>
8. Ромашко О. М., Крихівська Н. О., Оришин Т. М. Роль страхових компаній на фінансовому ринку України. *Бізнес Інформ*. 2024. № 7. С. 428–434. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-7-428-434>
9. Фаріон В. Я., Фаріон Я. М. Роль посередників на фінансовому ринку України. *Економічний аналіз*. 2016. Т. 24. № 1. С. 153–160. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/2518/1/22.pdf>
10. Рубанов П. М. Види та роль фінансових посередників на сучасному етапі розвитку фінансової системи. *Вісник Запорізького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2012. № 3. С. 204–209. URL: <https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/eco-3-2012/204-209.pdf>

REFERENCES

- Borodenko, T. M., Buriachenko, A. Ye., and Haponiuk, M. A. "Diialnist nebankivskykh finansovykh ustanov na rynku finansovykh posluh" [Activities of Non-Bank Financial Institutions in the Financial Services Market]. *Ekononika ta suspilstvo*, no. 57 (2023). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-4>
- Dubovich, I. A. et al. "Ekolohichna ekonomika: instrument realizatsii kontseptsii staloho rozvytku" [Ecological Economics: A Tool for Implementing the Concept of

Sustainable Development]. *Naukovi pratsi Lisivnychoi akademii nauk Ukrainy*, no. 23 (2021): 117-129.
DOI: <https://doi.org/10.15421/412133>

Farion, V. Ya., and Farion, Ya. M. "Rol poserednykiv na finansovomu rynku Ukrainy" [The Role of Intermediaries in the Financial Market of Ukraine]. *Ekonomichniy analiz*. 2016. <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/2518/1/22.pdf>

Oryshchyn, T. M. "Teoretychni aspekty formuvannia finansovoho mekhanizmu staloho rozvytku" [Theoretical Aspects Forming the Financial Mechanism of Sustainable Development]. *Uspikh i dosiahnennia u nauksi*, no. 5 (2024): 509-522.
DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-5\(5\)-509-522](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-5(5)-509-522)

Prykhodko, M. M., and Prykhodko, M. M. (Junior). *Upravlinnia pryrodnyimi resursamy i pryrodookhoronnoiu diialnistiu* [Natural Resource Management and Environmental Protection Activities]. Ivano-Frankivsk: Foliant, 2004.

Romashko, O. M., Krykhivska, N. O., and Oryshchyn, T. M. "Rol strakhovykh kompanii na finansovomu rynku Ukrainy" [The Role of Insurance Companies in the Financial Market of Ukraine]. *Biznes Inform*, no. 7 (2024): 428-434.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-7-428-434>

Rubanov, P. M. "Vydy ta rol finansovykh poserednykiv na suchasnomu etapi rozvytku finansovoi systemy" [Species and Role of Financial Intermediaries at Present Stage of Financial Systems Development]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Ekonomichni nauky»*. 2012. <https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/eco-3-2012/204-209.pdf>

Sydor, I. P. "Finansova polityka derzhavy: teoretychni aspekty ta praktychna realizatsiia v Ukraini" [Financial Policy of the State: Theoretical Aspects and Practical Realization in Ukraine]. *Svit finansiv*. 2009. <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/382>

Teoriia finansiv [Finance Theory]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2005.

Veklych, O. O. *Ekonomichniy mekhanizm ekolohichnoho rehulivannia v Ukraini* [Economic Mechanism of Environmental Regulation in Ukraine]. Kyiv: Ukrainskyi instytut doslidzhen navkolyshnyoho seredovyshcha i resursiv, 2003.

УДК 336.071
JEL: H54; M21; O18; R11
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-5-399-408>

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТУ СТИМУЛЮВАННЯ КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ВИРОБНИКІВ

©2025 ТАРАБАНОВСЬКИЙ П. П.

УДК 336.071
JEL: H54; M21; O18; R11

Тарабановський П. П. Теоретичне обґрунтування державно-приватного партнерства як інструменту стимулювання кредитування сільськогосподарських виробників

Спільні аграрні бізнес-проекти, реалізовані на основі державно-приватного партнерства, відкривають шлях до виходу на світові фінансові ринки та сприяють активному залученню іноземних інвестицій у сільське господарство. Інструменти такого партнерства відіграють важливу роль у розвитку сільських територій, оскільки стимулюють фінансову взаємодію, розширюють можливості доступу до капіталу та сприяють по- живленню сільських фінансових ринків. Однак ціннісні орієнтири та інтереси держави, банківських установ і аграрних виробників можуть не лише суттєво відрізнятися, а й бути взаємовиключними. Тому ефективній партнерській взаємодії має передувати узгодження ключових аспек- тів проєктів, що забезпечить узгодження економічних цілей і завдань усіх сторін. В Україні на сьогодні відсутні приклади успішного впровадження ключових проєктів державно-приватного партнерства (ДПП) у сфері аграрного виробництва, що зумовлює необхідність проведення ґрунтовних наукових досліджень з метою формування ефективного механізму взаємодії між державою та бізнесом. Такий механізм має сприяти інтеграції агропромислового комплексу країни до європейського економічного і технологічного простору. У представленій науковій статті здійснено сис- тематичний огляд теоретичних засад державно-приватного партнерства, виокремлено основні етапи його розвитку, а також застосовано методи бібліометричного аналізу для структуризації та оцінювання наявного наукового доробку з обраної тематики. На основі проведених досліджень доведено, що ДПП виступає результативною формою реалізації інфраструктурних проєктів у таких галузях, як громадська інфра- структура, морський транспорт, охорона здоров'я, освіта, агросектор тощо. У статті визначено ключові перспективні напрями подальших наукових розвідок, зокрема оптимізацію співвідношення вартості та якості інноваційних технологій, розвиток розумної інфраструктури, удо- сконалення аграрного виробництва та формування концепції «розумних міст».

Ключові слова: державно-приватне партнерство, освіта, економічна та соціальна інфраструктура, мотивація, сільське господарство, сільсько- господарські товаровиробники.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 21.

Тарабановський Петро Петрович – аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Луцький національний технічний університет (вул. Львівська, 75, Луцьк, 43018, Україна)

E-mail: 3583pt@gmail.com